

השובר את הפועלים פרק שביעי בבא מציעא פה.

עין משפט
נר מצוה

כב א מיי פיד מהל
מעשה ה' א ועי
בהשגות ובמ"מ סגן עשין
קלה טוש"ע י"ד סי' של
סעיף פג:
כב ב ג מיי שם הלכה ו'
ת סגן שם טוש"ע
שם:
כד ד מיי שם הל' א
וע"ש סגן שם
טוש"ע שם:

תורה אור השלם
1 וְאָמַרְתָּ לַפְּנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ
בְּעֵרְתִי הַקֹּדֶשׁ מִן הַבַּיִת
וְגַם נִתְּתִי לְיָד וְלִגְר
לְיָתוֹם וְלְאַלְמָנָה כְּכֹל
מִצְוַתְךָ אֲשֶׁר צִוִּיתִי לֵאמֹר
עֲבַדְתִּי מִמְצֻוֹתֶיךָ וְלֹא
שָׁבַחְתִּי: דברים כו י
2 הַכֹּהֵן לְעֹשֶׂר אֶת
כָּל מַעֲשֵׂר תְּבוּאֹתֶיךָ
בַּשָּׂדֶה הַשְּׂלִישִׁת שָׁנָה
דַּמְעֶשֶׁר וְנִתְּתָהּ לְיָד
לְגֵר לְיָתוֹם וְלְאַלְמָנָה
וְאָכְלוּ בַשְּׂעִירֶיךָ וְשָׂבַעו:
דברים כו ב

עד שיראה פני הבית. וא"ת והא תנן צ"ג דמעשרות (מ"ה) ומיימי ליה צשיליה יואל דופן שחיבת צמעשר חצר זורית ואחיו חצר זורית כל שהכלים נשמרים לתוכה ואין לומר דלרבי ינאי אינה חייבת צמעשר עד שיראה פני הבית ופני החצר דהיינו שיכניסנו דרך שער החצר לצית וכי אמר צסמוך לרבי ינאי צשעריך לאפוקי דרך גגות הו"מ למימר לאפוקי מכתים לצית צלא דרך שער החצר דל"כ היכי קאמר צסמוך ולמ"ד לצית לצית אף אפשר שמומד פועל צצית ותולש וצא דרך שער החצר ומיחו י"ל היכא שהתאנה נוטה לחצר או עומדת בחצר אז אין לריך ראיית פני החצר אלא דוקא צצותם (ה) שנקלטות חוץ לחצר לריך שיכניסם דרך שער החצר וכן משמע (צפ"ג דמעשרות מ"ה) דתנא תאנה העומדת בחצר אוכל אחת אחת ואם לריך שמים חייב צצל מ"מ אז אפשר לומר כן דתנן (ט צפ"ג דתרומות ומיימי לה בהמציא כדי מין (צ"ה דף ל"ה) היה אוכל צשכול וכנס מנגינה לחצר ר' אליעזר אומר יגמור ר' יהושע אומר לא יגמור צצל להתחיל לר"ע אסור ומשמע צשחצר אסור אע"פ שלא נכנס לצית מדנקט ונכנס לחצר וי"ל דמודה ר' ינאי לחצר קובעת מדרבנן והא דאומר עד שיראה פני הבית היינו מדאורי"י וא"ת לר' יוחנן דלחצר חצר קובעת מדאורי"י אמאי יגמור לר"א וי"ל דליירי בחצר שאין הכלים נשמרים בתוכה דלא קבעה אלא מדרבנן: **מאי** באו בשדה. פי' צקונטי ולוקח לא עדיף מגמר מלאכה וא"כ אפילו צעל הבית חייב צגמר מלאכתו

עד שיראה פני הבית שנאמר ובערתי הקדש מן הבית ורבי יוחנן אמר אפילו חצר קובעת שנאמר ואכלו בשעריך ושבעו ורבי יוחנן נמי הא כתיב מן הבית אמר לך חצר דומיא דבית מה בית המשתמר אף חצר המשתמרת ורבי ינאי נמי הכתיב בשעריך ההוא מיבעי ליה דמעיייל ליה דרך שער לאפוקי דרך גגות וקרפפות דלא מתיב רב הנינא חוואה כנפשוך כך נפשו של פועל מה נפשוך אוכל ופטור אף נפשו של פועל אוכל ופטור הא לוקח חייב מאי לאו בשדה אמר רב פפא הכא בתאנה העומדת בנינה ונופה נומה לחצר עסקינן ולמאן דאמר לבית לבית א"ה בעל הבית נמי נחייב בעל הבית עיניו בתאנתו ולוקח עיניו במקחו ולוקח מדאורייתא מו מחייב והתניא מפני מה חרבו חנויות של בית הינו שלש שנים קודם ירושלים (ה) מפני שהעמידו דבריהם על דברי תורה שהיו אומרין עשר

פני הבית. שיכנס דרך הפתח שהוא פני הבית ולא דרך גגות וקרפפות: ואכלו בשעריך. ונתת ללוי וגו' משעה שנסכג לאשעריך: דמעיייל ליה דרך שער. דאפילו הבית לא קבע ליה אלא כי מעיייל ליה דרך שער ביאתו: אצל לוקח חייב. דמקח מחשיב ליה כגמר מלאכה: מאי לאו צשדה. ומקח לא עדיף מגמר מלאכה: נוטה לחצר. דמכי תלשה חזיא פני חצר: אי"ה צעל הבית נמי. תלשה היא גמר מלאכתה והכי רואה פני הבית: עיניו צבאנתו. אין הנוף חשוב צעיניו הלכך הכל הולך אחר העיקר ועיקרה צחוץ הלכך עד שיגמר כל לקיטתו ויכנס לצית לאו גמר מלאכה הוא: צמקחו. והן פירות התלושין ומשנתלשו צאו לצית: ולוקח מדאורייתא מי מחייב דלצטרריך ליה לקרא לאפוקי פועל מתורת לוקח: על צית הינו. שם מקום: שהעמידו דבריהם. כלומר מה שאסור מדברי חכמים מלאו לו הימר מן התורה: עשר

מלאכה צשדה וקשה דל"כ מוקי לה כשאין נגמרה מלאכתו למעשר א"כ מאי פריך צעל הבית נמי חייב הלא כיון שלא נגמר מלאכתו למעשר יכול לאכול אפי' צצית כדאמר רבי אושעיל (פסחים דף טו.) מערים אדם על תצואתו ומכניסה צמוך שלה ועוד שיליה המציא [כדי מין] (צ"ה דף ל"ה) משמע דלכולהו אמוראי דהתם מקח אינו קובע אלא צצבר צנגמרה מלאכתו למעשר ונראה דהכי פריך מאי לין צשדה לוקח חייב משום דמקח קובע צצבר צנגמרה מלאכתו למעשר וקשה לכולהו דלא מפלגי ואפי' צצוקח צצבר ראיית פני הבית או פני החצר: **הכא** בתאנה העומדת. לאו דוקא נקט תאנה דאין צו מעשר אלא מדרבנן (ה) דמדאורייתא לא מחייב אלא דגן ומירוש ויחצר והכא איירי מדאורייתא אלא נקט תאנה לפי שהיו מצויין צנייהם: **העומדת** בנינה ונופה נושה לחצר ולמאן דאמר לבית לבית. ולא מני לאוקמי כגון שמלקט צגינה והולך לצית ואוכל דאין פועל אוכל אלא צשעת מלאכה דתנן צמתימין לקמן (דף ל"ה): דוקא צבלייתם מאומן לאומן אוכל מפני שהצ צצדיה: **בעל** הבית עיניו בתאנתו וצוקח עיניו צמקחו. מינה דלוקח דוקא אוכל שמים חייב אצל אחת פטור כדאמר לקמן (דף פ"ט): ק"ץ צין ספת צין לא ספת אחת אוכל שמים חייב לא אוכל וצשמים שמים חייב לחצר אפי' צעל הבית אסור דתנן צמסכת מעשרות (פ"ג מ"ח) צגי תאנה העומדת בחצר אוכל אחת אחת כמו ואם לריך שמים חייב וי"ל דהתם מיירי כשאין רוצה ללקוט עשכול יומר אלא מה שאכל ויהי חייב צשמים אפילו צעל הבית כמו לוקח דלא שייך למימר עיניו צבאנתו דאין עיניו אלא צבנה שאוכל ולהכי חשיב גמר מלאכה צצירוף שמים אצל צשמעמין שצכר פועל ללקוט כל הראוי ללקט שייך למימר עיניו צבאנתו ולא חשיב גורן צגמר מלאכה עד שילקוט כולה או רובה וכי מוקי לה הכא צעומדת צגינה ונופה נוטה לחצר ה"ה דהוא מני לאוקמי צעומדת בחצר אלא מילתא דשכיחא טפי נקט ועוד דגבי צית ל"ל דנוטה לצית צעומדת צצית לא שכיח כלל נקט נמי צגי חצר כה"ג וצקונטרס פירש עיניו צבאנתו שעיקרה חוץ לחצר משמע שר"ל שאם הייתה כולה בחצר היה צעה"צ נמי חייב ואין נראה לר"י חדא דאין שייך ראיית פני החצר צממוצר אפי' כל התאנה הייתה בחצר ועוד למ"ד מקח קובע קובע אפילו צשדה צצבר צנגמרה מלאכתו כדאמר צפרק המציא כדי מין (צ"ה דף ל"ה): וצסוף צפרק (דף צ"ג.) משמע צגי מקשאור דאפיקסו אפילו צשדה אין פועל אוכל לפי צנגמרה צפרק המציא אע"פ שלא ראו צית וחצר והכי משכחת לדידיה שלוקח חייב צמעשר ופועל פטור אי צצבר שלא נגמרה מלאכתו לוקח נמי פטור אי צצבר צנגמרה מלאכתו אין פועל אוכל ע"כ לא משכחת אלא דלוקח אין אוכל שמים אפילו לא ספת ופועל כי לא ספת אוכל שמים חייב וע"כ היינו טעמא דצפריישית לוקח עיניו צמקחו וחסצי שמים גורן וגמר מלאכה אצל צעל הבית עיניו צבאנתו לא הוי גמר מלאכה ופועל צעה"צ ופי"ה לא שייך שם:

התבואות זרעך ולא צוקח. וא"ת דלחצר צסוף פ"ק דצכורות (דף י"א: ושם ד"ה טבלים) אמר שמואל צצדי נתן הלוקח טבלים ממורחם מן הנכרי מעשרן והן שלו וקאמר אי מרחיבו נכרי דגנך ולא דיגון נכרי אלא דמרחיבו ישראל פי' חצר שקנאס מן הנכרי מעשרן דאין קנין לנכרי צצרך ישראל להפקיעם מיד מעשר והם שלו דלתינא מכה מאן דלא מציא לאשטעווי דינא צהדיה וליכא למימר מעשרן מדרבנן דל"כ אמאי קאמר דאין קנין לנכרי אפי' יש קנין לריך לעשר מדרבנן כדמוכח צסוף הקומץ רבה (מנחות דף ל"ה.) ושם ד"ה קסבר) דתינא אמר ר' שמעון [שזורין] פעם [אחת] נתערב לי טבל צחולין ושאלתי לרבי טרפון ואמר לי לך קח [לך] מן השוק ופריך ולימא ליה קח מן הנכרי קסבר אין קנין כו' והוא ליה מן החיוב על הפטור משמע דאי יש קנין הוא לוקח מן הנכרי דהוי ליה מן הפטור על הפטור דהא דתרייהו דרבנן ואומר ר"ת דהכא איירי צצוקח אחר מירוח אצל לוקח קודם מירוח כי התם צצוואת זרעך קרינא ציה וא"ת וצמנחות אמאי לא קאמר ליה לך וקח הממורה דלא הוי חיוב אלא מדרבנן וי"ל דמ"מ דמי מן החיוב על הפטור כיון דלילו הד מוכר קני ליה הוא חיוב וה"ג משמע התם דאין להפירש מדבר הדומה חיוב על הפטור דאיכא מ"ד שאמר ליה לך וקח מן הנכרי ופריך ולימא ליה קח מן השוק קסבר אין רוב עמי הארץ מעשיים והוא ליה מן החיוב על הפטור והא ליכא למימר דס"ל דודאי הוא דהא ליכא מאן דפליג דצצוואת עם הארץ דמאי היא אלא משום דדמי לחיוב על הפטור קאמר וצריך עיון דכי משני התם קסבר אין קנין לנכרי מ"מ לימא ליה קח מן הנכרי (ה) (מן) הממורה (ה) דלמ"ד אין קנין מ"מ דריש דגנך ולא דיגון נכרי צס"פ השולח (גיטין דף מו.) ושם ד"ה מר) קודם תאמר לפר"ת דהכא משמע ללוקח קודם מירוח פטור מדאורייתא דהא פועל אוכל צצבר שלא נגמרה מלאכתו למעשר היינו וקחם מירוח ומתחיל משעה שנוטה מלאכתו ואז אינו מתקן וואהא לוקח מדאורייתא מי מחייב וי"ל שהמקח אינו מתחיל עד שאוכל ואותה שעה כבר נתקן ורבינו יצחק צ"ר מרדכי הקשה על פר"ת דהא לוקח צצוואת ממורחת מעם הארץ הוי דמאי משום דספק הוא אצל אם ודאי לא עישר חייב לעשר מן התורה אף על פי צנתמרה צכר ולאו פירכא היא דנאי דמאי לא הוי מ"מ מדאורייתא לא מחייב אלא מעשר ודאי הוי מדרבנן וצריך ליתנו לכהן וללוי אצל לרבי יצחק צ"ר מרדכי נראה לפרש איפכא צצוקח שאינו ממורח פטור שעדיין לא נתחייב צרשות מוכר אצל לוקח ממורח האילו ונתחייב צרשות מוכר מו לא פקע שם טבל מינייה כמו צהקדש וצבהפקר שאם הקדיש והפקיר קודם מירוח מפקיע מידי מעשר אצל לחצר מירוח אינו מפקיע כמו שפירש ריב"א צצצא קמא" וצמיא ראייה מן הירושלמי ולוקח מן הנכרי הוי איפכא דאם נתמרה צרשות הנכרי פטור משום דגנך ולא דיגון נכרי וכשלא נתמרה צרשותו חייב דאין קנין לנכרי צא"י להפקיע מידי מעשר ולא מקריא צצוואת זרעך של מוכר אלא צצוואת הלוקח ממנו ולא חשיב לוקח: